

Asiakirjan ovat allekirjoittaneet

Nimi	Tunnistautuminen	Aika
Hannu Takkula	Suomi.fi	19.11.2025 09:05:57 UTC+02:00

Tämä dokumentti on sähköisesti allekirjoitettu

Sisällys: - Kansilehti (1 sivu)
- Alkuperäinen dokumentti (3 sivua)

Kansilehden sivu 1/1

Liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

Viite: torstai 20.11.2025 klo 12.15 / U 52/2025 vp / Lausuntopyyntö

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Verkkojen Eurooppa -välineen perustamisesta vuosiksi 2028–2034, asetuksen (EU) 2024/1679 muuttamisesta ja asetuksen (EU) 2021/1153 kumoamisesta

Tausta

Suorat lainaukset lausuttavasta materiaalista kursivoitu. Lihavoidulla tekstillä ilmaistut painotukset lausunnon valmistelijan.

Asetuksella luotaisiin oikeusperusta Verkkojen Eurooppa -ohjelmalle vuosille 2028–2034 vauhdittamaan investointeja Euroopan laajuisiin liikenne- ja energiaverkkoihin (TEN-T ja TEN-E) sekä hyödyntämään sekä julkisia että yksityisiä rahoituslähteitä.

Lausunnon kirjoittajan huomio: eng. Connecting Europe Facility, nk. CEF-rahoitus.

Verkkojen Eurooppa -välineellä keskityttäisiin erityisesti infrastruktuurihankkeisiin, joilla on vahva rajat ylittävä ulottuvuus, kuten Rail Baltica -hanke ja Brennerin pohjatunneli sekä TEN-T-verkon satamien takamaayhteyksien kehittäminen

Verkkojen Eurooppa-ohjelmasta olisi kohdistettavissa rahoitusta myös kaksikäyttöisiin sotilaallisen liikkuvuuden hankkeisiin keskittyen neljään priorisoituun sotilaallisen liikkuvuuden käytävään.

Lausunnon kirjoittajan huomio: näistä ainoa Suomeen sijoittuva on Uumaja – Luulaja- Oulu.

Erityisesti edistettäisiin hankkeita, joilla on rajat ylittävä ulottuvuus, mukaan lukien asetuksen liitteessä olevassa suuntaa antavassa luettelossa esitetyt yhteydet sekä hankkeita, jotka liittyvät älykkään, häiriönsietokykyisen, vähähiilisen ja kestäväen TEN-T-verkon valmiiksi saattamiseen Kansallisesti merkittävät hankkeet, joilla toimeenpannaan TEN-T-asetusta ja joilla ei ole rajat ylittävää tai sotilaallisen liikkuvuuden kehittämistä koskevaa ulottuvuutta, eivät kuuluisi CEF-asetusehdotuksen rahoituksen piiriin.

Valtioneuvoston esittämät ehdotuksen vaikutukset ja valtioneuvoston kanta

Verkkojen Eurooppa-ohjelman rahoitus kasvaisi ehdotuksen mukaan huomattavasti nykyisestä. CEF-ohjelman budjetti vuoden 2025 kiinteinä hintoina kuvaten (yleinen liikenne (ml. TEN-T-verkon toimeenpano), sotilaallinen liikkuvuus ja energia) nousisi reilusta 30 miljardista yli 72 miljardiin euroon. Sotilaallisen liikkuvuuden suhteellinen osuus kasvaisi eniten, 1,7 miljardista eurosta noin reiluun 15 miljardiin euroon. Myös energiahankkeiden osuus nousisi noin 6 miljardista noin 26,5 miljardiin euroon. Myös yleinen liikenteen rahoitus rajattuna jatkossa selkeästi rajat ylittäviin kohteisiin, satamiin ja niiden takamaayhteyksiin, kasvaisi lähes 10 miljardilla eurolla.

Euroopan komissio on arvioinut rajat ylittävien hankkeiden osalta kahta vaihtoehtoa: täytöntöönpano kansallisesti ennalta jaettujen määrärahojen puitteissa (kansalliset kumppanuusohjelmat) ja rajat ylittäviä hankkeita koskevan erityisen välineen puitteissa. Tämän arvion mukaan suoraan hallinnoidulla EU:n tuella varmistettaisiin monimutkaisten rajat ylittävien hankkeiden edellyttämä ennustettavuus ja vakaus.

Euroopan tasolla ehdotettu rajat ylittäviin kehittämistarpeisiin keskittyminen todennäköisesti heikentäisi jäsenvaltioiden mahdollisuuksia toimeenpanna TEN-T-asetuksen mukaisia lakisääteisiä vaatimuksia ydinverkolla, laajennetulla ydinverkolla sekä kattavalla verkolla.

*Yleisen liikenteen rahoituksen osalta keskittyminen rajat ylittäviin yhteyksiin rajoittaisi mahdollisuutta hyödyntää rahoitusta valtakunnallisen liikennejärjestelmän kannalta merkityksellisiin hankkeisiin TEN-T-verkolla. **Suomen osalta suuntaa antavaksi nimetty asetuksen liite tunnistaa vain yhden rajat ylittävän yhteyden: Uumaja-Luulaja-Oulu.** Asetusehdotus siirtää selkeästi yleisen liikenteen rahoituksen kohdistumista Keski-Eurooppaan, jossa rajat ylittäviä yhteyksiä on enemmän kuin unionin reuna-alueilla. Kyseinen yhteys Uumaja-Luulaja-Oulu on tunnistettu erityisesti sotilaallisen liikkuvuuden tarvelistalla eurooppalaisen raideleveyden Suomeen jatkamisen näkökulmasta. On syytä olettaa, että kyseinen hanke menestyisi potentiaalisemmin sotilaallisen liikkuvuuden rahoitushauissa kuin yleisen liikenteen hauissa, joissa hankkeen hyötykustannussuhde määrittelee pitkälle hankkeen rahoitusmahdollisuuksia. Satamien ja satamien takamaayhteyksien kehittämistarpeet Suomessa liittyvät erityisesti energiamurrokseen ja sotilaallisen liikkuvuuden tarpeisiin. Tältä osin on hyvä, että satamat on huomioitu myös yleisen liikenteen rahoituksessa.*

Eurooppalaisen raideleveyden jatkaminen Suomeen on Euroopan komission ja Naton arvioiden mukaan yksi Euroopan laajuisen sotilaallisen liikkuvuuden hankelistan prioriteeteista.

Lapin liiton näkemys

Valtioneuvoston esittämä kanta on linjassa Lapin liiton näkemyksen kanssa ja valtioneuvoston esittämät nostot ovat hyviä. Lapin liitto haluaa osaltaan nostaa esiin seuraavia Lapin erityispiirteisiin ja asemaan liittyviä tiedostettuja seikkoja.

Itärajan ollessa Venäjän aggression vuoksi suljettuna kaikki Suomen rajat ylittävät maayhteydet kulkevat Lapin kautta. Yhteydet Ruotsiin ja Norjaan on tunnistettu tärkeinä koko Euroopan ja NATO:n puolustukselle. Erityisesti yhteydet Lapista Ruotsiin, sekä Ruotsin ja Norjan rataverkon kautta Ruotsin ja Norjan satamiin on tunnistettu kriittisiksi. CEF-rahoituskehityksen tulisi mahdollistaa pohjoisen rajat ylittävän liikennejärjestelmän kokonaisvaltaisen kehittämisen.

Valtioneuvosto nostaa kannassaan huolena Suomen nettomaksuosuuden kasvun, mikäli rahoituskehystä kasvatetaan reilusta 30 miljardista yli 72 miljardiin euroon. Lapin näkökulmasta tulisi valtion tasolla huolehtia siitä, että kasvavan budjetin osalta enemmän rahoitusta kanavoituu Suomeen ja hallita näin nettomaksuosuuden kasvua. Mikäli ehdotuksen mukaiset painopisteet toteutuvat, tulee rahoituksen kotouttamiseksi pohjoisten rajat ylittävien yhteyksien kehittäminen ottaa valtiotasolla tosissaan. Tämä vaatii valtiolta tukea rajat ylittävään liikennejärjestelmätyöhön sekä valtio- että aluetasolla.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotuksessa huomioidaan Suomen erityisolosuhteen ja sijainti itälaidalla, jossa rajat ylittäviä maayhteyksiä muiden jäsenvaltioiden kanssa on hyvin vähän.

Lapin näkökulmasta rahoituskehyksen tulisi mahdollistaa itälaidalla sijaitsevien alueiden liikennejärjestelmän kehittäminen kohti parempia länteen suuntautuvia yhteyksiä, jotka tukevat alueiden elinvoimaa ja sotilaallista liikkuvuutta.

Valtioneuvosto on tyytyväinen sotilaallisen liikkuvuuden painotukseen. Suomen kannalta olisi keskeistä, että EU-rahoitusta ohjattaisiin puolustuksen ja turvallisuuden kannalta kriittisimpien puutteiden korjaamiseen EU:n määrittelemien sotilaallisen liikkuvuuden käytävien lisäksi myös laajemmin TEN-T-verkolle.

Valtioneuvosto pitää riittämättömänä liikenne- ja rahoitusta ohjaavassa liitteessä Suomen ainoana yhteytenä tunnistettua rajat-ylittävää osuutta Uumaja-Luulaja-Oulu.

Lapin näkökulmasta rajat ylittävään kokonaisuuteen tulisi liittää Uumaja-Luulaja-Oulu lisäksi yhteydet Norjan Narvikista Haaparannan ja Tornion kautta Rovaniemelle ja Kemijärvelle. Rahoituskehyksen tulisi mahdollistaa myös Ten-T kattavan verkon kehittämisen, sekä nykyiseen Ten-T-verkkoon liittyvät uudet rajat ylittävät yhteydet, kuten uusi ratayhteys Lapista Kolarin kautta Ruotsin Svappavaaraan ja sitä kautta Ruotsin rataverkkoon ja edelleen Narvikiin. Lisäksi Meri-Lapissa sijaitsevat satamat ovat osa tunnistettua verkkoa. Nämä kaikki yhteydet ovat tärkeitä sotilaallisen liikkuvuuden lisäksi kriittisten mineraalien kaivoshankkeiden vuoksi Suomessa ja Ruotsissa.

Lapin liikennestrategian 2050 mukaan yhtenä kärkitoimenpiteenä vuodelle 2036 on edistää "Tunturiradan suunnittelua eurooppalaisella raideleveydellä Kolari-Kittilä-Sodankylä-Kemijärvi-Rovaniemi-välillä", joka on sotilaallisen liikkuvuuden ja huoltovarmuuden kannalta tärkeä koko Pohjois-Euroopan näkökulmasta.

Valtion tulee aktiivisesti edistää pohjoisen ratahankkeita ja hakea niille tulevaisuudessa rahoitusta entistä enemmän Euroopan Unionilta. Lisäksi olisi tärkeää, että rahoitusta voitaisiin saada mahdollisimman hyvissä ajoin suunnittelun käynnistymisen yhteydessä, jolloin rahoitusta olisi käytössä nykyistä varhaisemmassa suunnittelun vaiheessa.

Lapin liitto kiittää mahdollisuudesta lausua kirjelmästä ja muistuttaa, että sijaintinsa ja olosuhteidensa vuoksi Lapin merkitys on kasvava sekä geopoliittisen, että ilmaston muutoksen vuoksi. Verkkojen Eurooppa -väline muuttuneine painotuksineen nähdään Lapille mahdollistavana tekijänä. Suomen tulee jatkossakin nähdä Lapin rooli viennin, turvallisuuden ja läntisten yhteyksien tuottajana.

LAPIN LIITTO

Hannu Takkula
vt. maakuntajohtaja

Lausunnon valmistelija:
Mikko Tervo, projektipäällikkö